

6. The President of Ukraine (1998), Order "On measures to implement the Concept of administrative reform in Ukraine" as on 22.07.1998 № 810/98, version as on 28.05.2006, available at: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/810/98/page> (Accessed 05 September 2016).
7. Hazarian, S.V. (2013), "Theoretical basics of crisis management in the region", *Publische upravlinnia: teoriia ta praktyka*, vol. 2, pp. 56–61.
8. Churski, P. (2010), The new mechanism of programming and implementing regional policy in Poland in its first years as member of the European Union, Institute of Socio-Economic Geography and Spatial Management, Adam Mickiewicz University, Poznań, Poland.
9. The official site of the Verkhovna Rada of Ukraine (2009), "European Charter of Local Self-Government on 16.11.2009", available at: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/994_036 (Accessed 03 September 2016).
10. The official site of the Verkhovna Rada of Ukraine (2015), "Association Agreement between Ukraine, on one hand, and the European Union, the European Atomic Energy Community and their Member States,

- on the other side of 30.11.2015", available at: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/984_011 (Accessed 03 September 2016).
11. (2010) Ministry of Regional Development. National Strategy of Regional Development. 2010–2020: Regions, Cities, Rural Areas. The document adopted by the Council of Ministers on 13 July 2010.
12. (2014), Strengthening the Legal and Policy Framework for International Disaster Response in Poland, Paulina Pakiert Vela, Polish Red Cross, With collaboration of Collegium Civitas, Warsaw, Poland.
13. (2010), Programme development of eastern Poland, Ministry of Regional Development, Warsaw, Poland.
14. (2011), Regional policy in Poland, Ministry of Regional Development, Warsaw, Poland.
15. Magdalena, C. (2009), "Development of Eastern Poland, 2007–2013", in *Development Opportunities of Lublin Voivodeship and the Instrument of Regional Convergence*, Lublin University of Technology, Lublin, Poland.

Надійшла до редколегії 09.01.17

В. Н. Матвиенко, магістр
Национальная академия государственного управления при Президенте Украины, Киев, Украина

АНТИКРИЗИСНОЕ УПРАВЛЕНИЕ НА РЕГИОНАЛЬНОМ УРОВНЕ

В статье проанализированы теоретические и методологические основы государственного антикризисного управления развития регионов Украины. Проведен анализ нормативно-правовых документов содержащих положения, касающиеся необходимости введения и совершенствования системы планирования как на государственном, так и региональном уровне. Определено, что социально-экономический кризис привел к перераспределению управленческих полномочий между центром и регионами с постепенным расширением прав последних, и заставила каждый регион искать собственные пути выхода из сложившейся кризисной ситуации, не надеясь на дотации "сверху". Выяснено, что региональная политика стран ЕС, предполагает наличие скоординированного управленческого подхода, основной целью является уменьшения различий в развитии различных регионов и отсталости наиболее отсталых областей. Исследован опыт Польши в использовании механизмов антикризисного управления в региональном развитии, и определено, что Польша построила сильный фундамент, который сейчас успешно функционирует и предотвращает появление кризиса. Определено, что антикризисное управление на уровне региона в Польше основывается на применении ведущих механизмов. На основе проведенных исследований предложена технология антикризисного менеджмента в управлении регионами.

Ключевые слова: кризис в социально-экономической среде, кризис государственного управления, государственное антикризисное управление, децентрализация, государственная региональная политика.

V. Matviienko, Master of Public Administration
National Academy for Public Administration under the President of Ukraine, Kyiv, Ukraine

CRISIS MANAGEMENT AT REGIONAL LEVEL

The article analyzes the theoretical and methodological foundations of the state anti-crisis management of the regions of Ukraine. The analysis of legal documents containing provisions relating to the need to introduce and improve the planning system both at national and regional level. It was determined that the socio-economic crisis has led to a redistribution of powers between the administrative center and the regions with the gradual expansion of the rights of the latter, and made each region to seek their own way out of the current crisis, not relying on donations from "above". It is found that the regional policy of the EU countries requires a coordinated management approach, the main aim is to reduce disparities in the development of the various regions and the backwardness of the most disadvantaged areas. Studied the experience of Poland in the use of crisis management mechanisms in regional development, and determined that Poland has built a strong foundation, which now operates successfully and prevent the emergence of crisis. It was determined that the crisis management at the regional level in Poland is based on the use of leading mechanisms. On the basis of the research proposed crisis management technology in the regional management.

Keywords: crisis in socio-economic environment, the crisis of governance, state crisis management, decentralization, regional policy.

УДК: 94 (4)(436)8"19

Н. С. Папенко, канд. іст. наук, доц.,
Є. М. Папенко, асп.

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ

АВСТРИЙСЬКА РЕСПУБЛІКА: ВІД ДЕМОКРАТІЇ ДО АВТОРИТАРИЗМУ

У статті аналізується політичний режим Першої Австрійської республіки протягом 20-30-х рр. ХХ ст. Політичний тиск з боку Німеччини та потужна пропаганда націонал-соціалізму сприяла тому, що австрійські політики, представники соціал-демократії, християнські соціалісти, так і не змогли скористатися шансом на закріплення демократії і незалежності країни у міжвоєнний період. Як в Австрії, так і в Європі, ніхто тоді не розгледів жахливої природи націонал-соціалізму.

Оскільки США самоізолювалися від втручання в європейські справи, а Велика Британія, з одного боку, почувалася у безпеці, з іншого – практично не мала сухопутної армії, щоб припинити агресію Німеччини. Франція стала залежною від політики Великої Британії. Було вирішено не застосовувати, стосовно Німеччини, силових методів, а піти на поступки. Така політика отримала назву – політика "умиротворення". Австрія була втягнута в авантюристичну політику Третього Рейху, який здійснив план "аншлюсу" республіки у 1938 р.

Державам – переможцям забракувало елементарної розважливості чи доброї волі завадити Німеччині. Окрім того, коаліційні уряди Австрійської республіки замість єдності своїх дій з опозиційними силами, сприяли самоізоляції. Та й сама австрійська конституція була компромісом між ідеями централізму та федералізму.

Ключові слова: "аншлюс", централізм, націонал-соціалізм, політика "умиротворення", федералізм.

Постановка проблеми. Історично склалося, що після розпаду Австро-Угорської монархії розпочинається новий період у розвитку австрійської держави. На руїнах колишньої Австро-Угорщини утворюється Перша Австрійська республіка. Державні структури, політичні та демократичні сили країни намагалися створити національну державу на принципах демократії та плюралізму. Окрім того, вони прагнули забезпечити суверенітет

країни при допомозі міжнародно-правового статусу. Проте в країні розповсюджуються ідеї пангерманізму, автори яких пропагували думки про відсутність у австрійського народу власної історії та культури тобто права на незалежність та самостійність

Ідеологи пангерманізму зазначали, що історія Австрії – історія "східної марки" Німецької імперії, тим самим обґрунтовували необхідність "аншлюсу" (возз'єднання)

© Папенко Н. С., Папенко Є. М., 2017

з Німеччиною. В результаті 13 березня 1938 р. німецькі збройні сили приєднали Австрію до Третього Рейху та втягнули Австрійську республіку в авантюристичну політику офіційного Берліну, який прагнув до становлення "нового порядку" в Європі. Необхідно підкреслити, що і уряд, і лідери соціал-демократичної партії, такі як О. Бауер, К.Реннер, особливо останній, наголошували, що "аншлюс" є прогресивним актом з боку Німеччини, тим самим утрималися від формування державної стратегії, направленої на розвиток демократії та парламентаризму.

Аналіз останніх досліджень. Концептуальні засади механізмів державної політики Першої Австрійської республіки у міжвоєнний період були викладені в працях Е. Прістер, Е. Цольнера, К.Берхтольда, Л.Віммера та інших.

Мета статті. Дослідити історію Першої Австрійської республіки, з'ясувати основні принципи реформування державної політики, визначити причини "аншлюсу" з Німеччиною.

Виклад основного матеріалу дослідження. Історія Першої Австрійської республіки була та й залишається для багатьох дослідників об'єктом особливої уваги та джерелом постійних наукових дискусій і суперечок. Серед складних проблем історичного минулого Першої Австрійської республіки чи не найбільший інтерес для істориків та політологів посідає питання пов'язане із кризою австрійської демократії та парламентаризму.

Рішення Сен-Жерменського мирного договору 1919р. фактично спричинили в Австрії не лише політичну, а й фінансову, економічну кризу. У 1920р. в країні формується коаліційний уряд з представників соціал-демократів та християнських демократів. Їх представники здобули 79 мандатів в уряді проти 18 – Великонімецької та 6 німецької селянської партій. Уряд очолив держсекретар із конституційної та державної реформи, представник християнсько-соціальної партії – Міхаель Майр. У 1920 р. уряд приймає конституцію, автором якої був проф. Ганс Кельзен. Конституція була компромісом ідей централізму та федералізму. Вона передбачала існування двопалатної системи: Національної та Федеральної ради. На чолі країни – президент, який мав дуже вузькі повноваження. Його обирали Федеральні збори, тобто Національна та Федеральна ради [9]. За часи діяльності уряду з'ясувалося, що керівництво країни не знайшло вихід із скрутного економічного становища. Надії на одержання закордонних позик не справдилися, тому в країні зростає безробіття, відбуваються погроми продуктових магазинів. До цих явищ додалася ще інфляція, тому і цей уряд змушений був піти у відставку. 21 червня 1921 р. створюється уряд на чолі колишнього президента Віденської поліції – Йогана Шобера. Проте в країні мало що змінилось на краще. Економічна криза поглиблювалася, до неї додалася невдала зовнішня політика. 16 грудня 1921 р. уряд укладає з Чехословаччиною Ланцький договір, за яким Австрія відмовляється від німецькомовних судетських областей. Дії уряду приводять до недовіри до нього населення і 31 травня 1922 р. створюється новий уряд на чолі представника християнсько-соціальної партії Ігнаца Зайпеля. Основною проблемою нового уряду був вихід із складного фінансового положення і для цього члени уряду намагалися знайти внутрішні позики. Країни Заходу, дотримуючись умов Сен-Жерменського мирного договору, намагалися тримати австрійські фінанси під своїм контролем. Зважаючи на ці обставини, уряд укладає з Великою Британією, Францією, Італією та Чехословаччиною Женевські протоколи, згідно з якими подовжується для Австрії термін виплати репарацій, надається кредит у розмірі 650 млн золотих крон

терміном на 20 років. Країни Ліги Націй встановлюють свій контроль за виконанням рішень Женевських переговорів. Наданий кредит мав на меті частково збалансувати австрійський бюджет. Уряд республіки сподівався, що з часом контроль країн Заходу буде скасовано, бо зміст протоколу значно обмежував державний суверенітет Австрійської республіки. Однак цього не сталося і згодом уряд був змушений піти у відставку. Новий кабінет очолив представник християнсько-соціальної партії Рудольф Рамек. На цій посаді він протримається два роки. На роки його канцлерства припадають значні конфлікти уряду із профспілками стосовно заробітної платні федеральним службовцям; банкрутство Центрального банку та Поштової ощадної каси, страйковий рух. Тому згодом і цей уряд змушений був піти у відставку. Формування нового уряду бере на себе І. Зайпель і, завдяки співпраці з Великонімецькою та Селянською партіями, 24 квітня 1927 р. він перемагає. Його канцлерство характеризувалося кризою австрійської демократії. Це роки дестабілізації уряду, загострення міжнародних конфліктів. В Австрії починає формуватися правий сектор, а саме: "Об'єднання фронтових бійців", гаймвери (збройні формування). Націонал-соціалісти також створюють організації як "Союз захисту Вітчизни", "Німецька оборона". Здавалося, що на деякий час в республіці запанувала економічна стабільність, а згодом і політична. Однак саме в цей час загострюється питання південного Тіролю, що спровокувало урядову кризу і відставку канцлера. Новим керівником країни стає Ернст Штреєрувіц (4.05-25.09 1929 р.), в минулому офіцер генерального штабу королівської армії. Він активно залучається до обговорення податкової системи, проекту оренди земельних угідь. Проте після кількох місяців бездоганної роботи, йде у відставку і на його посаду обирається Йоганес Шобер (26.09 1929 р. – 25.09 1930 р.). Новий кабінет був представлений членами християнсько-соціальної, Великонімецької партій та Селянської спілки. За роки канцлерства Й. Шобера був ратифікований закон про захист праці, свободи зборів, запроваджені конституційні реформи. Однак ці новації уряду не сприймали військові загоны гаймверу. 18 травня 1930 р. гаймвер складає Корнойбурзьку присягу, зміст якої – відмова від парламентаризму та закликає до захоплення влади. Такі настрої в суспільстві сприяли відставці уряду та створення нового кабінету на чолі з Карлом Вогеною. Варто зазначити, що парламентська база уряду була досить нестабільною. Такі політичні партії як Великонімецька, Селянська спілка ігнорували будь-яку співпрацю з урядом. Тому вибори, що були призначені на 9 листопада 1930 р., закінчилися поразкою для К. Вогени. Члени християнсько-соціальної партії, гаймвери втратили свої мандати. Натомість соціал-демократи стали найвпливовішою силою в парламенті. Вони об'єдналися із Селянською спілкою, Великонімецькою партією та створили єдиний блок на чолі з Й. Шобером. За Лозанським договором уряду вдалося отримати другий кредит на суму 300 млн шилінгів [10]. Договір став гарантом для Великої Британії, Франції, Італії та Бельгії, що Австрія не підпише з Німеччиною митний союз на який наполягала остання. У фінансовій сфері країни відбувався процес об'єднання Земельно-кредитного, Австрійського кредитного банків з Віденським банком родини Ротшильдів. Значним економічним успіхом уряду було те, що, долаючи опір чехів, він зміг домовитися з урядом Італії про скасування військових боргів. І не зважаючи на це, президент країни Вільгельм Міклас дає доручення прем'єр-міністру Отто Ендерові сформувати новий уряд у складі блоку Й. Шобера та членів християнсько-соціальної партії. Цей уряд

не був надто популярним серед мас, бо країна перебувала в економічній кризі, яку так і не вдалося подолати. Саме митний союз з Німеччиною, її інвестиції в економіку Австрії, як вважала більшість соціуму країни, міг посприяти виходу республіки із фінансової кризи. Проект Митного союзу хоч і суперечив Женевському протоколу 1922 р., проте не порушував статті Сен-Жерменського мирного договору [14, с.52]. Тим часом фінансова криза поглиблювалася. В червні 1931 р. зазнав банкрутство Австрійський кредитний банк. На покриття вимог іноземних кредиторів необхідно було мати величезні кошти. Британські банки виявили бажання допомогти, але і їхніх коштів було недостатньо. 16 червня уряд країни вдається до емісії, випускаючи в обіг гроші та цінні папери. До фінансової кризи додається політична, бо постійні конфлікти між представниками консервативного крила національного руху та націонал-соціалістами загострювали внутрішньополітичну ситуацію в країні. Австрійська націонал-соціалістична партія стала закордонною філією, своєрідною "п'ятою колоною" німецьких націонал-соціалістів. За конституцією 1929 р. австрійські націонал-соціалісти мали право на реалізацію своїх політичних програм з реформування авторитарного ладу і відродження корпоративної системи. Для остаточної перемоги на цьому етапі їм не вистачало яскравого лідера, який би нейтралізував суперників у політичній боротьбі та знайшов прихильників у середовищі невизначених спостерігачів. Тому час від прийняття конституції і до формування уряду Е. Дольфуса можна впевнено назвати періодом завершення націонал-соціалістичного руху. Сили, які формувалися в нацистському середовищі були гаймвери та християнсько-соціальна партія. Ці організації активно співпрацювали між собою, координуючи дії у вирішенні як внутрішніх, так і зовнішніх питань. До того ж їх активно підтримувала католицька церква. Характерною особливістю націонал-соціалістів була вимога приєднання Австрійської республіки до Німеччини [14, с.53]. Супроти цієї вимоги виступала християнсько-соціальна партія, яка підтримувала ідею успішного національного розвитку, створення демократичної системи управління країни. Різниця в ідеології, політичних програмах, формах і методах політичної боротьби згодом наочно виявилася у протистоянні австрійським нацистам.

На поч. 30-х р. світова економічна криза змусила провідні європейські країни сконцентрувати свою увагу на вирішенні власних проблем. Тому збереження стабільності міжвоєнної системи міжнародних відносин в Європі відійшло на другий план. Починали виникати конфлікти між європейськими країнами. Версальська модель міжнародних відносин вступала у фазу системної кризи. В Європі поступово стали формуватися вогнища напруги, які загрожували системі колективної безпеки.

Націонал-соціалісти Австрії, скориставшись наслідками економічної кризи, стали активно зміцнювати свій вплив. Цей процес був поступовим, поетапним і чергувався не лише парламентськими, а і збройними методами боротьби. 13 вересня 1931 р. націонал-соціалісти спільно із лідером гаймвера Штірлі Вальтером Пфрімером, який користувався підтримкою власників металургійного концерну "Альпіне Монтангезельшафт", здійснили спробу військового перевороту. Федеральні війська, виконавча влада в цей інцидент не втручалися. Переворот зазнав поразку. Проти організатора перевороту розпочався судовий процес. Його звинуватили у державній зраді, проте, згодом, він був виправданий.

24 квітня 1932р. відбулися вибори до муніципальних рад столиці, ландтагів Нижньої Австрії, Зальцбурга, Каринтії, Штирії. Із загального числа виборців (100%)

націонал-соціалісти отримали у Відні – 16%, Зальцбурзі – 30%. У столиці за них проголосувало 201 тис. осіб, що було більше, ніж у 1930р. – 27тис. [14, с.54]. Християнські соціалісти, як і соціал-демократи, зберегли свої позиції. Наприклад, у столиці вони зібрали 233 тис. голосів. Проте ідеологія націонал-соціалізму охоплювала все більше широкі верстви населення.

20 травня 1932 р. в країні знову був сформований уряд на чолі з Е. Дольфусом. До його складу ввійшли представники християнських соціалістів, селянської спілки, гаймвера, блоку "Вітчизна". Уряд розпочав свою роботу в самий кризовий час республіки. Економічна криза, безробіття – все це сприяло руйнації традицій, депресії середніх соціальних верств населення, реальній нацистській загрозі. Голова уряду був послідовним борцем проти "аншлюсу" Австрії до Німеччини. Блискучий дипломат, який намагався отримати фінансову допомогу від країн Ліги Націй для виходу країни із фінансової кризи, нарешті її отримує у розмірі 300 млн шилінгів терміном на 20 років. Для контролю за розподілом позики та її виплати Ліга Націй призначає фінансового комісара. Цей факт австрійськими колами був прийнятий не дуже схвально, але отримані позики були направлені на розвиток важкої індустрії, транспорту, фінансів, що значно сприяло стабілізації економіки країни і дозволило уряду виплатити позику у розмірі 100 млн шилінгів. Серед політичних проблем, які існували, вагомим була нацистська загроза. Домогтися уникнення цієї проблеми було можливо лише за допомогою сильної військової диктатури та застосування екстраординарних заходів. На підставі закону "Про надзвичайні військово-господарські повноваження" 7 березня 1933 р. президент республіки розпускає парламент, призупиняє дію конституції та проголошує встановлення авторитарної системи управління. 8 березня вступає в дію закон про заборону страйків, мітингів, демонстрацій. Вводиться цензура. До квітня 1933 р. уряд прийняв 40 надзвичайних законів. 1 лютого 1934 р. в країні набирає силу закон про заборону усіх політичних партій, окрім "Vaterlandische Front" ("Вітчизняний фронт"). За задумом уряду "Вітчизняний фронт" мав стати легальною організацією опори режиму. На дії уряду в країні спалахнуло збройне повстання загонів республіканського шувцбунду. Соціал-демократична партія оголошує страйк. Проти повстанців виступили урядові війська, поліція, гаймвер, які застосовували в боях артилерію і опір повсталих був зламаний. Лідери соціал-демократів Отто Бауер, Юліус Дойч змушені були виїхати за кордон. Профспілки, націонал-демократи, соціал-демократи, шувцбунд перебували у підпіллі. Нейтралізувавши активність соціал-демократів, уряд Е. Дольфуса починає протидіяти націонал-соціалістам. На сторінках книги "Майн Кампф" А. Гітлер писав, що "Німецька Австрія повинна повернутися в лоно своєї великої німецької батьківщини" [7]. Проте уряд Австрійської республіки протистояв зближенню з Німеччиною. Ще у вересні 1931 р. він відмовився від ідеї митного союзу з Німеччиною, на який дуже налягала остання. Спостягаючи за діями Німеччини, уряди Великої Британії, Франції, Італії 17 лютого 1934 р. підписують спільну декларацію про підтримку незалежності Австрійської республіки. Через місяць між Австрією, Італією та Угорщиною підписуються "Римські протоколи", основний зміст яких полягав у економічному та зовнішньополітичному співробітництві. Одна із статей протоколу наголошувала на незалежності Австрійської республіки і якщо, на разі, виникне зовнішня загроза республіки, то на її захист виступить Італія. Така співпраця з Італією зміцнювала становище Австрії у протистоянні Третьому Рейху.

1 травня 1934 р. була проголошена, а з 1 листопада вступила в дію нова конституція країни, яка ввійшла в історію під назвою "Травнева" [8]. За конституцією в країні встановлювалася система станового, корпоративного представництва в парламенті різних прошарків суспільства. Одночасно з конституцією вступав в дію Конкордат між Ватиканом та урядом. Відповідно до нього, католицька церква отримала можливість створювати свою систему навчальних закладів, фінансування яких здійснювалося за рахунок державного бюджету. Такі заходи уряду були природні, враховуючи традиційну орієнтацію представників національного руху на духовне відродження нації. Прийняті урядом заходи не сприяли стабільному економічному та політичному розвитку країни. В травні 1934 р. знову відновилися виступи націонал-соціалістів. Кожен крок нацистів провіщував про крах усієї версальської системи. 25 липня того ж року члени австрійських загонів СС у кількості 154 чол. здійснили спробу державного перевороту, захопивши заручників міністра Фея та держсекретаря К.Карвінські. Один із путчистів поранив канцлера Е.Дольфуса, який незабаром і помер. Урядовим військам, поліції вдалося до кінця дня знешкодити путч. Новим канцлером країни був обраний міністр освіти Курт фон Шушніг. Опинившись на посаді канцлера та лідера "Вітчизняного фронту", К.Шушніг продовжував політику свого попередника, створюючи в країні авторитарну систему та протидіючи наступу нацистів. Він провів чистку державного апарату від нацистських агентів. Саме під час економічних криз та фінансової нестабільності зростає рух націонал-соціалістів, гаслом яких було приєднання до Німеччини [6, с.345], бо саме воно мало врятувати країну від економічного краху та сприяти підвищенню добробуту нації. Такі гасла націонал-соціалістів примусили уряд "Вітчизняного фронту" до активних дій. Свідомо порушуючи умови Сен-Жерменського мирного договору стосовно чисельності збройних сил, уряд залучає загони гаймвера до військових сил країни. Оцінюючи створену ситуацію, Німеччина переходить у наступ. В березні 1935 р., порушуючи статті Версальського мирного договору, вона приймає закон про створення військово-повітряного флоту, введення військової повинності, збільшення армії до 300 тис. чол. Таким чином, заклавши основи військової могутності Третього Рейху, рейхсканцлер Німеччини переходить до активних територіальних змін в Європі. Шляхом плебіситу до Німеччини приєднується Саар. 7 березня 1936 р. німецькі війська вступають у демілітаризовану Рейнську область і в Європі виникає найгостріша міжнародна криза. Стратегічні та політико-дипломатичні наслідки кризи були надто серйозними. Усе це не могло не викликати тривогу Відня. На той час основним гарантом австрійської незалежності залишалася Велика Британія – Франція – Італія, проте і вони, згодом, не змогли завадити агресивним планам Німеччини. Тому в Австрії з 1 квітня починає діяти закон про військову повинність, а з 10 жовтня – про включення гаймвера до структури "Вітчизняного фронту". Намагаючись стабілізувати економічну ситуацію в країні, К. Шушніг 11 липня 1936р. укладає з Німеччиною "дружню угоду", в якій остання визнає суверенітет Австрійської республіки, припиняє економічну блокаду, надає інвестиції для розвитку промисловості та фінансів. Зі свого боку австрійський уряд обіцяє узгоджувати зовнішньополітичні позиції з Німеччиною, а також включити до складу уряду двох представників націонал-соціалістичної партії Австрії [4, с.348].

Реакція західної демократії на австрійсько-німецьку угоду була різною. Більшість британських громадян доброзичливо сприйняли її зміст, вважаючи її важли-

вою віхою у стабілізації конфліктів в Європі та зміцненні демократії. У Франції – як ще один крок Німеччини до приєднання з Австрією.

В липні-жовтні 1936 р. в республіці знову активізували свою діяльність нацисти. 29 липня вони організували масову демонстрацію під гаслами "Геть Шушніга! Один народ! Одна нація! Один фюрер!". Було зрозуміло, що австрійський націонал-соціалізм стає підвладним німецькому [11, с.30]. Проте канцлер, маючи надзвичайні повноваження, успішно продовжує протидіяти натиску нацистів. Він переконаний у тому, що з боку Італії буде надана значна зовнішньополітична підтримка. Проте 24 жовтня 1936р. між Римом і Берліном підписується таємний протокол про узгодженні дій в Європі. Так, за словами Б.Муссоліні, утворилася вертикаль, або "вісь" Берлін-Рим. Таким чином, режим К. Шушніга був позбавлений підтримки Б.Муссоліні.

14 квітня 1937р. міністерство закордонних справ Австрії повідомило свого посла в Лондоні про те, що визнання урядами Великої Британії та Франції, лише в принципі, незалежність Австрійської республіки не сприятиме останній погоджувати свою зовнішню політику з ними. Австрійські політики вважали, що ці країни не можуть бути гарантами безпеки, територіальної цілісності республіки, бо керівництвом Британії та Франції проводилася політика "умиротворення" агресора. Її здійснення розпочалося з приходом до влади в Німеччині нацистів і закінчилося 15 березня 1939 р. окупацією Німеччиною Чехословаччини. Ключовим фактором політики "умиротворення" Німеччини були компроміси, поступки. У політичних колах Британії існувала думка, що умови Версальського договору несправедливі для Німеччини, тому її вимоги обґрунтовані, і що Британія не здатна економічно витримати нову гонку озброєнь. Щодо Франції, то вона перебувала у стані урядової нестабільності, бо саме за період з 30-40-х років в країні діяло 16 коаліційних урядів. Тому Франція намагалася утримати Німеччину від агресії "через систему союзників". Одним із факторів розвитку політики "умиротворення" було призначення 28 травня 1937 р. Н. Чемберлена прем'єр-міністром Британії. Ця людина дотримувалася принципу лояльності до агресивних намірів Німеччини, до встановлення особистого контакту з диктатором. Новий прем'єр-міністр не вважав центрально-європейські проблеми безпосередньою загрозою для британської безпеки. В квітні 1937 р. британським послом до Німеччини був призначений Н. Гендерсон, відомий своїми пронимецькими настроями. Н. Чемберлен та Н. Гендерсон були впевнені, що саме їх дії мають встановити мир та порядок в Європі. Такі прагнення миру за усяку ціну відсунули на другий план британські інтереси в Європі.

У вересні 1937р. з візитом до Німеччини прибув Б. Муссоліні, під час якого А. Гітлер отримав повну свободу дій в Австрії. Тому на допомогу Заходу Австрії не варто було сподіватися. 5 листопада 1937р. в імперській канцелярії (Берлін) відбулася нарада соратників фюрера, відома як "хосбахська" – таємна, на якій Гітлер оголосив про своє рішення анексувати Австрію та Чехословаччину [12]. Незабаром лорд Галіфакс отримав запрошення одного із впливових людей Рейха Г. Герінга відвідати мисливську виставку в Німеччині з метою виявити ставлення англійських політиків до дій Німеччини. Згодом, 19 листопада 1937р. в Оберзальцбурзі відбулася зустріч Гітлера та лорда Галіфакса під час якої останній заявив, що англійсько-німецькі переговори могли б підготувати ґрунт для створення пакту чотирьох західних країн. І на основі цього пакту мав існувати європейський світ. Лорд Галіфакс зазначав, що британ-

ці бачать в Німеччині суверенну, сильну країну і вважають, що статус-кво в Європі потребує радикальних змін. Ці зміни стосувалися і Австрію. Тому і не дивно, що Німеччина сприйняла ці висловлювання як підтримку своїх дій. У зв'язку з цим, 29 листопада 1937р. в Лондоні була проведена конференція керівників Британії та Франції, на якій обговорювалися питання, що були порушені в Оберзальцбурзі. Прем'єр-міністр Англії наполягав на тому, що проблеми, які існували в Центральній та Східній Європі, не могли стати перешкодою на шляху укладання "пакту чотирьох". Члени британського парламенту вважали, що будь-які дії Німеччини в Центральній Європі не повинні стати приводом для війни між Німеччиною та Англією. Виступаючи в палаті лордів, один із діячів консервативної партії лорд Арнольд заявляв, що населення Німеччини становить 70 млн осіб і якщо німці Австрії, Чехословаччини об'єднуються з Німеччиною, то її населення зросте до 80 млн осіб. Інші члени палати зазначали, що постійний мир в Європі неможливий без порозуміння з Німеччиною, навіть якщо заради цього треба пожертвувати чимось в Центральній Європі. Позиція Франції, яка перебувала у фарватері британської зовнішньої політики, збігалася із британською, незважаючи на те, що порушувалася незалежність Австрії. Восени 1937 р. німецький посол у Відні Франс фон Папен зустрівся в Парижі із віце-прем'єром Л.Блюмом. Під час цієї зустрічі Ф. фон Папен поставив, що однією з умов німецько-французької "згоди" має бути питання про надання Німеччині "свободи дій" в Австрії [6, с.615]. Таким чином, кінець 1937 р. ознаменував собою суттєвий крах у політиці західної демократії у бік "умиротворення" агресора. Саме в той час, коли західні держави пішли на поступки Німеччині, австрійські політики намагалися залучити національні сили до співпраці в рамках "Вітчизняного фронту". Тому Німеччина намагалася перехопити ініціативу і на початку 1938р. переходить до активних дій. В січні 1938 р. головнокомандувач військово-повітряних сил Рейху Г. Герінг повідомляє австрійського статс-секретаря Гіда Шмідта, що анексія неминуча. І коли останній запропонував врегулювати це питання, то Г. Герінг відповів, "якщо австрійцям не подобається слово "анексія", то вони можуть називати такі дії партнерством" [5, с.115]. Наприкінці січня 1938 р., в надії врегулювати німецько-австрійський конфлікт, канцлер К. фон Шушніг проінформував Ф. фон Папена (який мав намір бути посередником у перемовинах) про намір зустрітися з Гітлером за умови, що угода від 11 липня 1936 р. залишиться в силі. Ініціатива канцлера була схвально сприйнята німцями, але прибувши до Берліна в розпал перестановки у нацистських верхах, його намір не знайшов підтримки у Гітлера. Незабаром Ф. фон Папен буде звільнений з посади, але згодом отримає пропозицію фюрера організувати зустріч з К. Шушнігом. Ця пропозиція обговорювалася австрійськими міністрами і отримала схвалення. Про австрійські плани сповіщені були посли Англії, Франції, папський нунцій та Б. Муссоліні.

12 лютого 1938 р. К. Шушніг, секретар міністерства закордонних справ Ф. Шмідт прибули до Берліна, де Гітлер в ультимативній формі, погрожуючи інтервенцією, зажадав звільнити заарештованих членів нацистської партії і призначити лідера австрійських нацистів Артура Зейс-Інкварт міністром внутрішніх справ, додавши, що Австрія не може розраховувати на підтримку будь-якої іншої держави. "Не вірте тому, що хто-небудь в світі зможе цьому перешкодити! Італія? Про Муссоліні я не турбуюсь, з Італією мене пов'язує тісна дружба. Англія? Вона не підійме пальця заради Австрії. Франція? Два роки тому, ми увійшли в Рейнську зону з не-

ликим військовим контингентом. Тоді я ризикнув усім, я досяг усього, чого хотів" [13, с.617]. Через кілька годин після зустрічі з Гітлером, австрійська делегація була прийнята міністром закордонних справ Рейху Й. фон Ріббентропом. У присутності Ф. фон Папена вона отримала проект угоди, який містив наступні вимоги, а саме: призначити А. Зейс-Інкварт міністром внутрішніх справ з правом необмеженого контролю над поліцією; Г. Фішбека – членом уряду з питань австрійсько-німецьких економічних відносин; звільнити ув'язнених нацистів, навіть тих, хто був причетний до вбивства Е. Дольфуса, відновити їх в правах і посадах; прийняти 100 німецьких офіцерів на службу до збройних сил Австрії і скільки ж австрійських – до німецьких; надати нацистам свободу пропаганди та прийняти їх до "Вітчизняного фронту". В ході переговорів, федеральний канцлер домігся лише того, щоб Г. Фішбек був призначений не членом уряду, а федеральним комісаром. Щодо обміну офіцерами, то їх загальна чисельність мала становити лише 100 чол. Після перемовин австрійського канцлера знову запросили до Гітлера і в ультимативній формі наполягли прийняти усі вимоги. Проте К. Шушніг намагався довести, що питання про амністію нацистам вирішує лише президент. Після таких слів, Гітлер розлютився і покинув зал перемовин. Однак отямившись, повернувся до залу і К. Шушнігу було надано три дні, щоб повідомити президента австрійської республіки про перемовини і "якщо угода не буде підписана, то німецькі війська здійснять інтервенцію в Австрію" [3]. 12 лютого 1938 р. К. Шушніг підписав угоду з Німеччиною, повідомивши європейські держави. Французький уряд запропонував Н. Чемберлену здійснити спільний демарш на Берлін, вимагав поважати нейтралітет Австрії, дотримуватися рівноваги сил в Європі. Однак події в самій Австрії розгорталися не на її користь. 16 лютого 1938 р. К. Шушніг змушений був оголосити амністію націонал-соціалістам та призначити на посаду міністра внутрішніх справ А. Зейс-Інкварт. Наприкінці лютого 1938р. націоналістичні організації Верхньої Австрії, Штирії намагалися здійснити збройний похід на Відень, але були зупинені армійськими та поліцейськими підрозділами. 20 лютого 1938 р. А. Гітлер, виступаючи в рейхстазі, висловлював задоволення щодо підписання угоди з Австрією. Проте австрійський канцлер робить ще одну спробу протидіяти Німеччині. 13 березня він оголошує про проведення в країні плебісциту з питання про майбутнє республіки. Звістка про плебісцит викликала роздратування в німецьких колах, фюрер беззаставно вважав, що австрійський народ буде боротися за незалежність і сама ідея "аншлюса" буде проблематичною. 9 березня 1938 р. Гітлер уповноважив міністра безпеки Австрії А. Зейс-Інкварт виступити із заявою про скасування плебісциту. Після розмови із керівником штабу Верховного головнокомандуючого вермахту Вільгельмом Кейтелем та іншими генералами, Гітлер затверджує план операції по захопленню Австрії під назвою "Отто". Керівники Німеччини висувають Австрії ультиматум з вимогою скасувати плебісцит, відставки канцлера К. Шушніга та призначення австрійським канцлером нациста А. Зейс-Інкварт. Одночасно з цим, німецькі війська зосереджуються на кордоні Австрії, а загони австрійських нацистів приступують до захоплення урядових будівель та установ.

11 березня 1938р. по всій Австрії відбуваються демонстрації нацистів. О першій годині дня 11 березня А. Гітлер підписує наказ про захоплення Австрії. Канцлер К. Шушніг не зважає на дату відсіч німецької агресії, а А. Зейс – Інкварт повідомляє безпосереднього автора плану "Отто" Г. Герінга про рішення К. Шушніга скасувати плебісцит з питання: чи хочуть австрійці при-

еднатися до Німеччини? чи Австрія залишається незалежною? Проте німецькі війська вже стоять на австрійському кордоні. І все ж таки канцлер робить останню спробу завадити агресії. Він звертається до Б. Муссоліні по допомогу, але той не реагує, зволікає із відповіддю, бо Італія має намір повністю утриматися від участі в австрійських справах. У такій непростій ситуації К. Шушніг подає у відставку. Президент республіки намагається чинити опір німецьким заявам, але сили нерівні. 11 березня 1938 р. створюється уряд на чолі з А. Зейс – Інквартом. Новий канцлер, отримавши вказівки з Німеччини, звертається до її уряду з проханням ввести на територію республіки німецькі війська з метою відновлення порядку. Англія та Франція висловлюють німецькому уряду протест, на що Г. Герінг дає їм зрозуміти, що новий австрійський уряд має намір запросити збройні сили Німеччини вступити на територію Австрії. В цей час німецькі засоби пропаганди поширюють чутки про вступ збройних сил Чехословаччини на територію Австрії, а французькі комуністи готують план знищення австрійських націонал – соціалістів. Тому на запрошення австрійського канцлера німецькі війська повинні вступити на територію Австрії [1]. 13 березня 1938 р. частини вермахту, не зустрівши опір збройних сил республіки, вступили на територію Австрії та здійснили "аншлюс" Австрії.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Отже, Велика Британія та Франція не збиралися протидіяти факту приєднання Австрії до Німеччини. Вони досить помірковано зреагували на ліквідацію Австрійської республіки, виявили дуже слабке чуття взаємної солідарності. Одна річ – ухвалити важливі політичні постанови, і зовсім інша – втілити їх у далеких регіонах Європи.

Двозначною до "аншлюсу" була позиція Ватикану. Поки приєднання не відбулося, Ватикан ставився до нього негативно, бо Австрія була католицькою державою. Нею правила люди віддані Ватикану, їх політика була в душі папських вимог. Папа Пій XI побоювався поглинання католицької Австрії протестантською Німеччиною. Після падіння монархії Габсбургів, він не поривав зв'язків із претендентами на австрійський престол. Коли приєднання Австрії до Німеччини стало фактом, надії на відновлення династії Габсбургів були втрачені. Австрійське вище духовництво перейшло на службу Німеччини. Австрія опинилася сам на сам з агресором.

Таким чином, з карти Європи зникла суверенна держава – Австрійська республіка, чия незалежність була гарантована Лігою Націй, підтримана угодами провідних країн Європи, які мали з Австрією дипломатичні відносини. "Аншлюс" завдав нищівного удару по стабілізації Версальської системи міжнародних відносин і вивів на нову стадію протистояння західну демократію та націонал-соціалізм. Світ наближався до початку Другої світової війни.

Список використаних джерел

1. Austro-German Pact // Catholic Herald. – Режим доступу: <http://archive.catholicherald.co.uk/article/17th-july-1936/3/austro-german-pact> (дата звернення 20.10.2014). Режим доступу: http://www.bbc.co.uk/scotland/learning/bitesize/higher/history/roadwar/appease_rev2.shtml.
2. Austria's annexation by Germany 1938// wien-vienna. – Режим доступу: <http://www.wien-vienna.com/index.php?ID=1899> (Дати звернення 22.11.2014).
3. Berchtesgadener Abkommen [13. März 1938] : [Текст] // Österreichisches Staatsarchiv. – Режим доступу: http://www.oesta.gv.at/site/cob_27099/5164/default.aspx (дата звернення 19.08.2014).

4. Воцелка К. История Австрии/ Карл Воцелка. – М.: Весь мир, 2007. – 503 с.
5. Goldinger W., Binder D. "Geschichte der republic Österreich 1918 B 1938" / Walter Goldinger, Dieter Binder. – Wien.: Geschichte und Politik, 1992. – 289 s.
6. История дипломатии/ под. ред. В.П. Потьомкин. – В3Т. – М.-Л.: ОГИЗ, 1945. – Т. 3. – 883 с.
7. Гитлер А. Моя борьба (Mein Kampf)/ Адольф Гитлер.-Kraus International Publications, 1981. – // Archive. – Режим доступу: <http://web.archive.org/web/20070123013917/lib.ru/POLITOLOG/AE/putx.txt> (дата звернення 10.10.2014).
8. Miverfassung [vom 1934] : [Текст] // historisches. – Режим доступу: http://www.historisches-lexikon-bayerns.de/artikel/_44926 (дата звернення 18.05.2015).
9. Federal Constitutional Law [10 November 1920]. – Режим доступу: <http://unpan1.un.org.intradoc/groups/public/documents/un-dpdm/unpan040613.pdf>. – unpan1 (дата звернення 18.05.2015).
10. Der Vertrag von Lausanne [vom 15.7.1932] : [Текст] // www.aeiou.at. – Режим доступу: <http://www.aeiou.at/aeiou/encyclo/v673835.htm> (дата звернення 22.10.2015).
11. Hass.H. Sozialdemokratie und "Anschluss". Historische Wurzeln Anschluss 1918 und 1938 Nachwirkungen./ Hanns Haas – Wien-München-Zürich, 1978. – 400 s.
12. Протокольная запись беседы, состоявшаяся в рейхсканцелярии Хосбаха [от 3 ноября 1937 г.]: [Текст] // 100 (0) Ключевых документов по германской истории в 20 веке. – Режим доступу: http://www.1000dokumente.de/index.html?c=dokument_de&dokument=0008_hos&object=translation&st=&l=ru (дата звернення 18.10.2015).
13. Österreich: Pius XI. und die erste Republik// oecumene. – Режим доступу: <http://www.oecumene.radiovaticana.org/teled/articolo.asp?c=562302>. (дата звернення 20.09.2014).
14. Sozialdemokratie und "Anschluss". Historische Wurzeln Anschluss 1918 und 1938 Nachwirkungen. Eine Tagung des Dr.-Karl-Renner-Instituts/ Helmut Konrad. –Wien, 1978. – 554s.

References

1. Austro-German Pact // catholic Herald. – Rezhym dostupu: <http://archive.catholicherald.co.uk/article/17th-july-1936/3/austro-german-pact> (data zvernennya 20.10.2014).
2. An evaluation of the reasons for the British policy of appeasement, 1936-1938// bbc. – Rezhym dostupu: http://www.bbc.co.uk/scotland/learning/bitesize/higher/history/roadwar/appease_rev2.shtml.
3. Austria's annexation by Germany 1938// wien-vienna. – Rezhym dostupu: <http://www.wien-vienna.com/index.php?ID=1899> (data zvernennya 22.11.2014).
4. Berchtesgadener Abkommen [13. März 1938] : [Текст] // Österreichisches Staatsarchiv. – Rezhym dostupu: http://www.oesta.gv.at/site/cob_27099/5164/default.aspx (data zvernennya 19.08.2014).
5. Votselka K. Ystoryya Avstryi/ Karl Votselka. – М.: Ves' myr, 2007. – 503s.
6. Goldinger W., Binder D. "Geschichte der republic Österreich 1918 B 1938" / Walter Goldinger, Dieter Binder. – Wien.: Geschichte und Politik, 1992. – 289 s.
7. Ystoryya dyplomaty/ pod. red. V.P. Pot'omkyn. – V3T. – М.-Л.: OHYZ, 1945. – Т. 3. – 883 s.
8. Hytler A. Moya bor'ba (Main Kampf) / Adol'f Hytler. – Kraus International Publications, 1981. – // Archive. – Rezhym dostupu: <http://web.archive.org/web/20070123013917/lib.ru/POLITOLOG/AE/putx.txt> (data zvernennya 10.10.2014).
9. Miverfassung [vom 1934] : [Текст] // historisches. – Rezhym dostupu: http://www.historisches-lexikon-bayerns.de/artikel/_44926 (data zvernennya 18.05.2015).
10. Federal Constitutional Law [10 November 1920]. – Rezhym dostupu: <http://unpan1.un.org.intradoc/groups/public/documents/un-dpdm/unpan040613.pdf>. – unpan1 (data zvernennya 18.05.2015).
11. Der Vertrag von Lausanne [vom 15.7.1932] : [Текст] // www.aeiou.at. – Rezhym dostupu: <http://www.aeiou.at/aeiou/encyclo/v673835.htm> (data zvernennya 22.10.2015).
12. Hass.H. Sozialdemokratie und "Anschluss". Historische Wurzeln Anschluss 1918 und 1938 Nachwirkungen. / Hanns Haas – Wien-München-Zürich, 1978. – 400 s.
13. Protokol'naya zapys' besedy, sostoyavshayasya v reykhskantselyaryy Khosbakha [ot 3 noyabrya 1937 h.]: [Текст] // 100 (0) Klyuchevykh dokumentov po hermanskoj ystoryy v 20 veke. – Rezhym dostupu: http://www.1000dokumente.de/index.html?c=dokument_de&dokument=0008_hos&object=translation&st=&l=ru (data zvernennya 18.10.2015).
14. Österreich: Pius XI. und die erste Republik// oecumene. – Rezhym dostupu: <http://www.oecumene.radiovaticana.org/teled/articolo.asp?c=562302>. (data zvernennya 20.09.2014).
15. Sozialdemokratie und "Anschluss". Historische Wurzeln Anschluss 1918 und 1938 Nachwirkungen. Eine Tagung des Dr.-Karl-Renner-Instituts/ Helmut Konrad. –Wien, 1978. – 554s.

Надійшла до редколегії 16.01.17

Н. С. Папенко, канд. ист. наук, доц., Е. Н. Папенко, асп.
 Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Киев, Украина

АВСТРИЙСКАЯ РЕСПУБЛИКА: ОТ ДЕМОКРАТИИ К АВТОРИТАРИЗМУ

В статье дан анализ политическому режиму Первой Австрийской республики в период 20-30-х годов XX века. Политическое давление со стороны Германии и сильная пропаганда национал-социализма способствовали тому, что политические деятели Австрии, представители социал-демократии, христианские социалисты так и не смогли воспользоваться шансом на укрепление демократии и независимости страны в межвоенный период. Как в Австрии, так и в Европе, никто тогда не увидел угрожающей природы национал-социализма.

Так как США отошли от европейских проблем, Англия, с одной стороны находилась в безопасности, с другой – практически не имела достаточно сухопутных вооруженных сил, чтобы предотвратить агрессию Германии. Франция же была зависима от политики Великой Британии. Было решено не применять в отношении Германии силовых методов, а пойти на уступки. Такая политика была названа политикой "умиротворения". Австрию втянули в авантюристическую политику Третьего Рейха, который осуществил 13 марта 1938 г. план "аншлюса" Австрии.

Государствам – победителям не доставало элементарного понимания или доброй воли для того, чтобы воспрепятствовать Германии осуществить "аншлюс". Кроме того, коалиционное правительство Австрийской республики, вместо единства своих действий с оппозиционными силами страны, способствовало самоизоляции. Да к тому же, австрийская конституция была компромиссом идей центризма и федерализма.

Ключевые слова: "аншлюс", централизм, национал-социализм, политика "умиротворения", федерализм.

N. Papenko, Ph.D.(History), associate Prof., E. Papenko, Ph.D. student
 Taras Schevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine

THE REPUBLIC OF AUSTRIA: FROM DEMOCRACY TO AUTHORITARIANISM

The article analyses the political regime of the first Austrian Republic during the 20-30th of XXth century. The Austrian politicians, being representatives of socio-democratic movements and the movement of Christian democracy, failed to use the opportunity to strengthen the democracy and the independence of the country after the World War I, because of the political pressure of Germany and the strong national-socialistic propaganda. Either in Austria, or in Europe, it was failed to perceive the terrible nature of national-socialism.

France became dependent of the behavior of the Great Britain, inasmuch as The USA isolated itself from the interference in the European matters, and the Great Britain, on the one hand, was feeling itself secure, and on the other hand – practically didn't have land forces to stop the aggression of Germany. It was decided not to use the forced methods regarding Germany, but to make concessions otherwise. This policy found the name – the policy of "appeasement". Austria was drawn into an adventurous policy of the Third Reich, which had been realizing the Anschluss plan in the 1938.

Victory states were missing of an elementary reasonableness or of a good will to prevent the actions of Germany. Besides, coalition government of Austrian republic promoted the process of self-isolation, instead of unity of actions with the opposition. The Austrian constitution itself was a compromise between the ideas of centrism and federalism.

Keywords: "anschluss", centrism, nationalism, federalism, policy of "appeasement".

УДК: 353.9

В. П. Пилипенко, асп.
 Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ

МЕХАНІЗМИ ВПРОВАДЖЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ

Визначено механізми впровадження державної політики інноваційного розвитку. З'ясовано, що основними механізмами реалізації інноваційної політики є фінансово-кредитні механізми, механізми, обумовлені законодавчими і нормативно-правовими актами, інституційні перетворення, механізми у сфері освіти та експорту. Зазначено, що актуального значення набуває вже не стільки факт розробки офіційних документів по інноваційній політиці, скільки формування державою ефективних механізмів взаємодій між учасниками інноваційної діяльності.

Ключові слова: державна політика інноваційного розвитку; інноваційна політика; механізми управління інноваціями; механізми впровадження державної політики інноваційного розвитку.

Характерною особливістю сучасного розвитку держав є їх спрямованість на конкурентоспроможність на світовому ринку, та визначається сьогодні не обсягами фізичних ресурсів, а залежать від того, наскільки суспільство й держава може створювати й ефективно використовувати інтелектуальний фактор, розвивати інноваційну діяльність і інноваційні процеси на усіх рівнях управління. Для сучасної України рішення ключових соціально-політичних проблем також неможливо без продуктивного використання науково-технічного потенціалу, його структуризації й формування на цій основі національної інноваційної системи. Практика реформування вітчизняної соціально-політичної структури, особливо в економічній сфері показала, що ринок не в змозі вирішити всі проблеми подолання деградації технологічної бази виробництва й формування нових технологічних укладів, настільки необхідних для забезпечення стійкого зростання в нашій країні і її регіонах. Це зумовлює необхідність посилення ролі держави в забезпеченні інноваційних процесів і в регулюванні інноваційної сфери взагалі. Зростає необхідність якнайшвидшого формування ефективної політики розвитку держави й зокрема такого її різновиду як інноваційна політика. Отже, одним із головних завдань розвитку України і по-

долання економічної, політичної, соціальної кризи є розробка й застосування сучасних методів і форм державного управління інноваційною діяльністю, створення умов для її активізації й ефективного розвитку.

Здебільшого в сучасній літературі основний акцент робиться тільки на структурному змісті інноваційної політики, що в сучасних умовах України для досягнення нею повноцінного розвитку недостатньо. Проблема структурного змісту інноваційної політики важлива, однак, на сучасному етапі важливішого значення набуває не стільки факт розробки офіційних документів з інноваційної політики, скільки формування державою ефективної системи відносин між учасниками інноваційної діяльності та особливо механізмів впровадження державної політики інноваційного розвитку.

Проблема структури та змісту механізмів впровадження державної політики інноваційного розвитку актуалізується в світлі сучасних глобалізаційних процесів, та всезростаючої ролі інформаційних та інших новітніх технологій, які є рушійною силою розвитку сучасної держави. Також все більшої значущості набувають інноваційні процеси та управління в різних сферах теоретичної і практичної діяльності. Інновації стають все більш глобальними і всеохопними. У зв'язку з цим при-